Trafi Liikenteen turvallisuusvirasto

HE 271/2016 Ateenan yleissopimuksen hyväksymisestä

Liikenne- ja viestintävaliokunta 22.2.2017
Lakimies Reetta Timonen

Vastuullinen liikenne.
Rohkeasti yhdessä.

Ateenan yleissopimus

- Matkustajien ja matkatavaroiden kuljettamisesta meritse tehty vuoden 2002 Ateenan yleissopimus kansainvälisesti voimaan 23.4.2014.
- Koskee kansainvälisiä merikuljetuksia.
- Sopimuksessa määrätään mm.
  - Matkustajien, matkatavaran ja tavaran tarvittavista kuljetusasiakirjoista,
  - Rahdinkuljettajan vastuusta ja vakuuttamisvelvollisuudesta
  - Toimivaltaisesta tuomioistuimesta
- Yleissopimuksella pyritään kehittämään matkustajien kuljetusta koskevaa järjestelmää ja vahvistamaan matkustajien asemaa vahingonkorvauksen saamisessa.

Ateenan yleissopimus

- Määräyksillä nostetaan rahdinkuljettajan vastuurajoja matkustajiin kohdanneista vahingoista.
- Rahdinkuljettaja ankarassa vastuussa henkilövahingoista, jotka aiheutuneet merionnettomuudesta.
- Vastuu katettava vakuutuksella tai muulla vakuudella.
- Suora kanneoikeus vakuutuksenantajaa vastaan.
- Ankaran vastuun enimmäismäärä 250 000 SDR eli erityisen nosto-oikeuden (n. 319 000 euroa;13.1.2017); sen jälkeen tuottamusvastuu 400 000 SDR:ään (510 000 euroa) asti.

Ateena-asetus ja merilaki

- Yleissopimuksen aineelliset määräykset on saatettu voimaan ns. Ateena-asetuksella (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus merten matkustajaliikenteen harjoittajan vastuusta onnettomuustapauksessa).
- Näin ollen Ateenan yleissopimus on jaetun toimivallan sopimus => eduskunnan hyväksymistä pyydetään vain Suomen toimivaltaan kuuluvilta osilta.
- Suomessa matkustajien ja matkatavaran kuljetuksesta koskevasta vastuusta säädetään merilailla.
- Merilakia muutetaan siten, että siitä kumotaan Ateenan yleissopimuksen ja Ateena-asetuksen sekä meri- ja vesimatkustajien oikeuksista annetun EU-asetuksen kanssa ristiriitaiset säännökset.

Soveltamisala

- Yleissopimus soveltuu kansainvälisiin merikuljetuksiin.
- Ateena-asetusta sovelletaan lisäksi jäsenvaltioiden sisäisiin merikuljetuksiin matkustaja-alusten turvallisuussäännöistä ja -määräyksistä annetun neuvoston direktiivin mukaisilla A- ja B-luokan aluksilla.
- HE:ssä esitetään, että Suomi soveltaisi yleissopimusta ja Ateena-asetusta myös kotimaan meriliikenteessä ja sisävesillä C- ja D- luokan aluksilla sekä I, II ja III-luokan aluksilla.
  - Eräitä lievennyksiä: ei vakuutustodistuksia tai sotariskivakuutusta.

Varustajan yleisen vastuunrajoitusoikeuden enimmäismäärän korottaminen

- Ateenan yleissopimus ei vaikuta kansainvälisen vastuunrajoitusyleissopimuksen mukaisiin yleisiin varustajan vastuunrajoitusoikeuden enimmäismääriin.
  - vastuunrajoitusyleissopimuksessa pienempi varustajan vastuun enimmäismäärä matkustajien henkilövahingoissa (175 000 SDR x matkustajamäärä, jonka alus saa kuljettaa)
- Esitetään, että Suomi tekee vastuunrajoitusyleis-sopimukseen ilmoituksen, jonka mukaan Suomi säätää kansallisesti matkustajien henkilövahinkoja koskevan vastuunrajoitusjärjestelmän ja nostaa vastuun rajan 250 000 SDR:ään, joka vastaa Ateenan yleissopimuksen mukaista ankaran vastuun rajaa.
  - Suurissa vahingoissa, joissa paljon henkilövahingon kärsijöitä, vastuunrajoitusyleissopimus leikkaa Ateenan yleissopimuksen mukaisia korvauksia.
  - Ruotsi teki vastaavan ilmoituksen vuonna 2015 ja myös muissa Pohjoismaissa korkeammat rajat.

Esityksen vaikutukset

- Esityksellä vahvistetaan ja selkeytetään matkustajien oikeuksia ja heidän oikeusturvaansa.
- Ateenan yleissopimus ja sen EU:n alueella toimeenpaneva Ateena-asetus laajentaa osaltaan EU-asetuksen (1177/2010) tuomaa suojaa merimatkustajille
- Taloudelliset vaikutukset:
  - Varustajan yleisen vastuunrajoitusoikeuden enimmäismäärän korotus saattaa nostaa vähäisessä määrin vakuutusmaksuja – kuitenkin jos alus liikennöi maahan, jolla on korkeampi raja, tulee sillä olla vakuutus, joka kattaa tämän korkeamman rajan.
  - Soveltamisalan laajentaminen sisävesille ja pienemmille aluksille – useimmilla näillä on jo vapaaehtoinen vakuutus.
- Viranomaisen toimintaan:
  - Trafi myöntää jo Ateena-asetuksen mukaiset vakuutustodistukset pakollisen vakuutuksen voimassaolosta.
  - Sisävesialuksilta tai pienemmiltä kotimaanliikenteen aluksilta ei edellytettäisi vakuutustodistusta vaan niiden osalta vakuuttamisvelvollisuuden täyttäminen tarkistettaisiin katsastuksen yhteydessä.